Dora Kovačević

Kalendar

Ptica Sunce

Hrvatska akademija
znanosti i umjetnosti
GLIPTOTEKA

Dora Kovačević
Kalendar

RELJEFI I SKULPTURE

Gliptoteka HAZU / Galerija I. /
siječanj - veljača 2009.

Bilježeći vrijeme

Vesna Mažuran Subotić

Kalendari kao sredstva koje su ljudi izmislili da bi, pomažući se nekim čvrstim odrednicama, pokušali "kontrolirati" nezaustavljiv tijek vremena, oslanjaju se u podjednakoj mjeri na percepciju svijeta koji nas okružuje kao i na naše subjektivno doživljavanje toga svijeta.

Godine, godišnja doba i podjela na mjesece i dane nose pritom uobičajene karakteristike vezane za neka podneblja, razdoblja. Opisujemo ih uvriježenim terminima toploga – hladnoga, cvjetnoga –gologa, suhoga – vlažnoga, svijetloga – tamnoga... Osobni pristup i sklonosti, način na koji doživljavamo neko vrijeme, daju mu pritom dodatne oznake, doživljaji iz osobnog života čine ga bogatijim ili siromašnijim. Senzibilnost osobe čini ga slojevitijim, opažajno bogatijim.

Da je tomu tako odlično ilustrira ciklus radova Dore Kovačević objedinjenih nazivom "Kalendar", u kojem je izneseno osobno poimanje vremena, pogleda na njegovu prolaznost i ponovljive pravilnosti.

Transformirajući univerzalnu, općeprihvaćenu simboliku, u interpretaciji svojih opažanja i za njih vezanih emocija, Dora Kovačević se oslanja u znatnoj mjeri na vegetabilne motive koje pretvara u tumače, u elemente često vrlo kompleksnih kompozicija.

Kod reljefa godišnjih doba kompozicija je jednostavnija. Nosiva ploha kvadratnog oblika rastvara se na pojedinim stranicama slijedeći promjene u prirodi, njezino bujanje i zatvaranje. Pravilni oblik sa središnjim zaobljenjem na

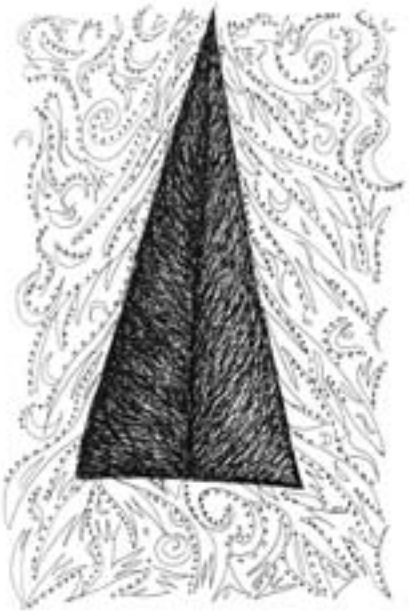

jednoj stranici – propupali "proljetni kvadrat" pretvara se kod "ljetnoga kvadrata" u nepravilni razigrani oblik, slijede ga smirenije jesen i zima. Kako se radi o drvenim reljefima, centralno postavljeni cvjetni i lisnati motivi građeni od višeslojnih plošnih elemenata dobivaju zamjetnu trodimenzionalnost, približavaju se gledatelju, komuniciraju s njim. Govore mu neposredno i jasno. Intimitet tako nastale poruke obogaćuje i ornamentalni niz koji teče unutar samog oblika, mjestimice se pretvarajući gotovo u drvenu čipku, u drveni vez. Cjelina je nejednoliko bijela, te ponegdje obogaćena i potpomognuta crtežom i sjenčanjem .

Za razliku od "godišnjih doba", reljefi mjeseci obojeni su jednoliko crno.

Premda temeljeni na istom kompozicijskom načelu, oblikovno su znatno složeniji i kompliciraniji. Florealni su motivi multiplicirani i adirani na plohu koja je mjestimice perforirana kako bi, uvažavajući bjelinu zidne plohe, stvarali istinski prostorni crtež te dodatno razigrali cjelinu oblika. Govoreći o monokromnosti, o crnilu koje smiruje i objedinjuje, nije naodmet napomenuti da ono potire posljednju fazu nastanka samoga reljefa te mu u potpunosti mijenja cjelokupni dojam. Naime, korak pred bojenje, prirodna boja drva od kojeg su načinjeni i na kojoj nalazimo vidljiv crtež u svoj njegovoj razigranosti i spontanosti, reljefe čini toplim i mekim. Kontrast sa zidnom plohom blaži je i djeluje mekše. Oblikovno su reljefi završeni, crtački dorađeni i, reklo bi se, spremni za izlaganje. I tada dolazi do korjenite promjene.

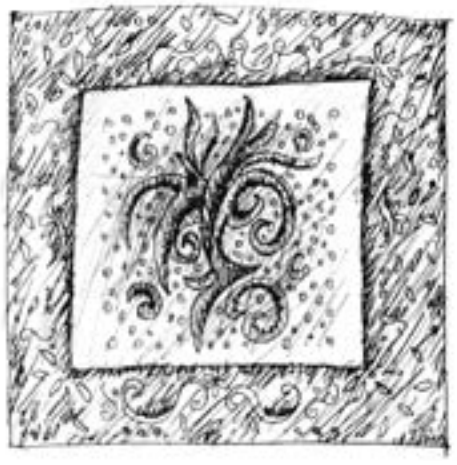

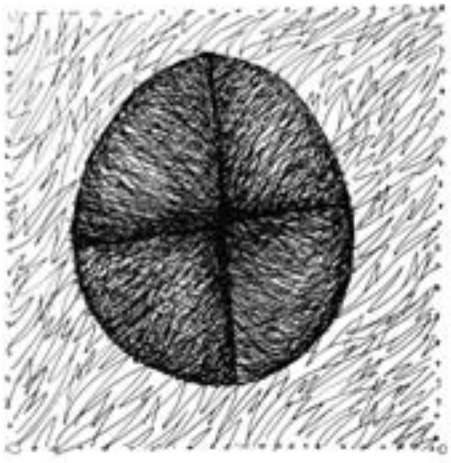

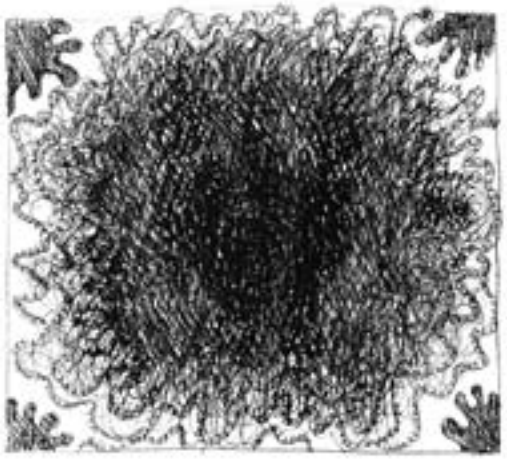

Prisnost koja izbija iz svakoga detalja nastalog kroz osobnu analizu i introspektivno sažimanje određenoga vremenskog odsječka podvrgava se objektivizaciji. Dolazi do stanovitog distanciranja.

Boja prekriva crtež, toplina drva gubi se pod ujednačenim slojem crne boje. Osobno iskustvo podvrgava se uobičajenim semantičkim pravilima, bogatstvo osobne intuicije prelazi u univerzalnost.

Dorin "Kalendar" nadopunjuju i tri skulpture: Godina, Ptica Sunce i Ptica Mjesec, radovi koji se oblikovno i kompozicijski razlikuju od preostalih djela, ali su s njima u potpunosti logično povezani.

Godina je prikazana kao otvorena sferična drvena konstrukcija, kostur kugle bez plašta, oblik otvoren kako okolnom prostoru tako i promatračima. Simbolika je jasna i za razumijevanje priziva naše iskustvo i sposobnost vizualizacije. Formu dovršavamo spontano i intuitivno, uvučeni u igru ponašamo se slobodno.

Nesputanost u prihvaćanju i odnosu prema cjelini ciklusa potencirana je i prisutnošću dviju stiliziranih ptica, jedinih radova u metalu, kod kojih boja u semantičkom značenju mijenja sadržaj. Toplina zlatne bronce zaziva Sunce, srebreni odsjaj aluminija blizak je mističnosti Mjeseca. Sve je opet jasno i potpuno razumljivo, čini se da drugačije i ne bi moglo biti.

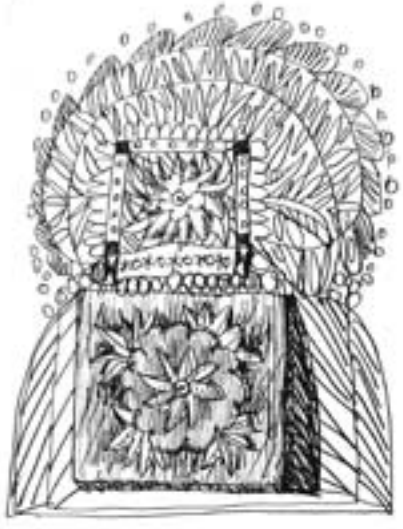

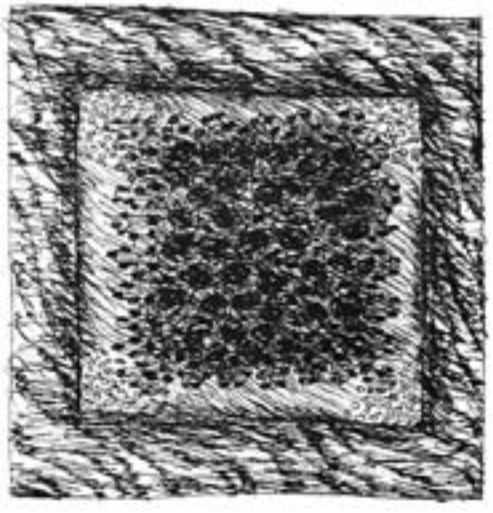

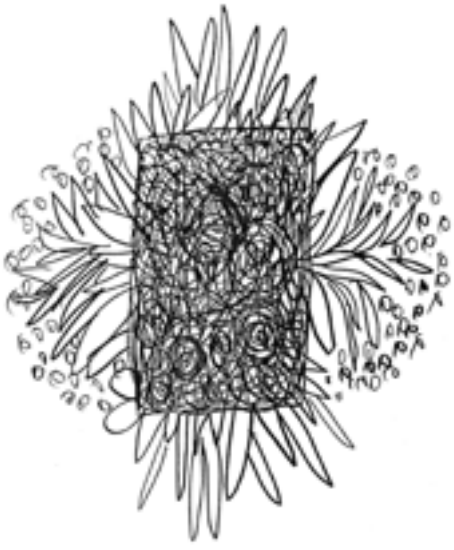

No, nije tako. Izloženi radovi rezultat su beskrajnog preispitivanja, sažimanja.

Fundirani su u nizu crteža – dnevničkih zapisa, iz kojih su krenuli u život.

Razrađivani su u detaljima i kao cjeline. Crtačka virtuoznost Dore Kovačević, njezin istančani senzibilitet i sklonost minucioznoj razradi u crtežima dolaze do potpunog izražaja. Linije su čiste i jasne, sigurno vođene. Komplicirano isprepletene i jednostavne istovremeno.

Vukući paralelu s književnošću, rekli bismo sjajan primjer ženskoga pisma, onoga koji objedinjuje rodnu oznaku s erudicijom, zemljopisnu pripadnost s etnografijom, univerzalnu simboliku s vlastitom emocionalnošću.

Gledano u cjelini našega suvremenoga kiparstva, nekako se čini i sasvim razumljivim da je taj iskorak u sadržajnom smislu, u zauzdavanju i otjelotvorenju vremena, upravo učinila Dora Kovačević, pa ona je u neke svoje ranije radove – skulpture instrumente – integrirala, zarobila zvuk, zar ne? Zašto bi s vremenom bilo drugačije?

Mjesec V.

Mjesec IX.

Mjesec VIII.

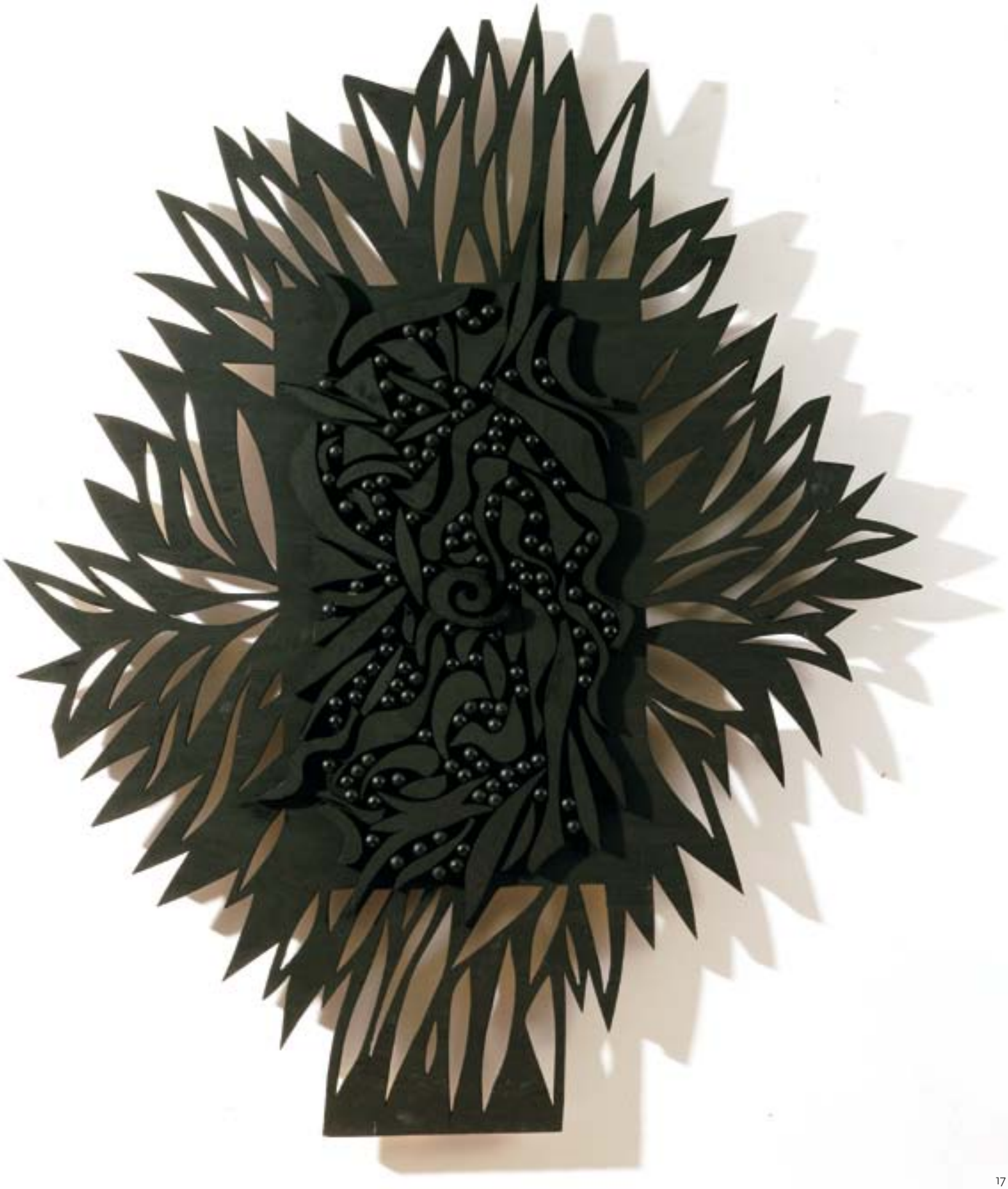

Jesen

Ljeto

Zima

Mjesec II.

Mjesec I.

Mjesec X.

Baština I.

Baština II.

Mjesec II.

Iz ateliera

Biografija

Dora Kovačević rođena je 11. siječnja 1951. u Dubrovniku.

Diplomirala je grafiku na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu 1974. godine. a zatim kiparstvo 1977. u Parizu na École nationale supérieure des arts décoratifs (ENSAD).

Godine 1986/87. je na studijskom usavršavanju na Accademiji di Belle Arti u Milanu.

Djeluje kao izvanredna profesorica na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu i na Umjetničkoj akademiji u Osijeku.

Radi u atelieru u Staroj školi na Žitnjaku u Zagrebu.

SAMOSTALNE IZLOŽBE

1977. Pariz; Izložbeni prostor ENSAD
1978. Zagreb; Studio galerije Forum
1978. Novi Sad; Mali izložbeni salon
1979/80. Zagreb, Galerija Vladimir Nazor
1981. Zagreb; Studio galerije Forum
1985. Zagreb, Galerija Forum
1986. Zagreb, Muzejski prostor, Kula Lotrščak
1998. Zagreb, Galerija Šovagović – *PROSTOR ZVUKA – PROSTOR TIŠINE*
2001. Zagreb, Salon galerije Karas –*CRNO BIJELO*
2004 – 2005. Vukovar, Gradski muzej Vukovara
2009. Zagreb, Gliptoteka HAZU - *KALENDAR*

NAGRADE

1973. Zagreb; 2. nagrada za plakat za Salon mladih
1977. Zagreb; Nagrada na 9. Salonu mladih
1978. Zagreb; 1. nagrada na natječaju za plaketu 150 godina Jamničke kiselice
1981. Labin; Otkupna nagrada na natječaju za Spomenik Rudaru
1981. Velika Gorica; Obeštećenje na natječaju za skulpturu za trg Galženica
1982. Portorož; Nagrada na Ex Tempori
1985. Sisak; Pohvala kolonije Sisak
1986. Zagreb; Nagrada na 17. Salonu mladih
1987. Zagreb; Nagrada za prijedlog na 22. Zagrebačkom salonu
1988. Novi Sad; Otkupna nagrada na natječaju za omladinski centar
1993. Rijeka; Otkupna nagrada na natječaju za fontanu u Rijeci
1993. Zagreb; Nagrada za skulpturu za prognaničko naselje u Lipiku
1993. Zagreb; 1. nagrada za suvenir grada Zagreba u povodu 900 godina grada
1996. Zagreb; Nagrada na 1. hrvatskom triennalu crteža
2002. Zagreb; 2. nagrada na natječaju muke i uskrsnuće Kristovo, Pasionska baština

IZVEDENI RADOVI

1978. Jamnica, park tvornice; IZVOR, bronca, 90 cm
1978. Krapina, park Hušnjakovo: OTVARANJE, drvo,220 cm
1981. Zagreb, Dječji centar Mali princ; PROZOR, drvo 150 cm
1981. Nova Gradiška, Dom kulture; KNJIGA, bronca 150 cm
1982. Kostanjevica na Krki, Forma viva; ZID, drvo, 330 cm
1982. Dragonožec; Spomen obilježje žrtvama fašizma, beton, 320 cm
1983. Velika Gorica, Skupština grada; OTVARANJE, drvo, 190 cm
1989. Lokve, park u Delnicama; VRATA, drvo, 220 cm
1985. Sisak, naselje Željezare Sisak: GRAD, željezo, 350 cm
1987. Zagreb, park SRC Mladost; SVJETLOST, beton, 310 cm
1989. Zagreb, tvornica Jedinstvo; OGRADA, željezo 30 m
1990. Trst, Villa Pincherle; GNJEZDO, metal, mozaik, 200 cm
1990. Osor, Osorska katedrala; KRIŽ, drvo, 21 cm
1995. Valvasone (Italija), Gradski park; ECCO, drvo, 420 cm
1997. Labin, park Dubrova; BIJELA CESTA, kamen, 5 x 25 m
1999. Jakovlje, park dvorca Siksta¸BAŠTINA, beton, 140 cm
2001. Zagreb, Policijska ispostava Zagreb; SPOMEN PLOČA PALIM HRVATSKIM REDARSTVENICIMA, staklo, 140 cm

PLAKETE I MALA PLASTIKA

1978. Jamnička, 150 GODINA JAMNIČKE KISELICE
1988. Zagreb, 50 GODINA DJEČJEG CENTRA J. VARDIJA
1988. Zagreb, SVJETSKI KONGRES ANTROPOLOGA
1997. Zagreb, ŽAR–PTICA, prostorni znak za Teatar žar-ptica
1999. Split, HRVATSKI SVIJEĆNJAK, natječajni rad: PLETER, GLAGOLJICA, SVIJETLOST, MOLITVA, BAŠTINA
1999. Zagreb, ZAGREB – KRISTALNA KOCKA VEDRINE
2000. Zagreb, HRVATSKI DJEČJI FESTIVAL, nagrade za likovno, literarno i glazbeno stvaralaštvo
1999. Vukovar, BIJELA VUKOVARSKA GOLUBICA
1999. Vukovar, ZLATNE VUKOVARSKE GOLUBICE, 4 svijećnjaka za adventski vijenac
2003. Vukovar, BIJELA VUKOVARSKA GOLUBICA, licitarSobota

MUZEJI I ZBIRKE

GLIPTOTEKA HAZU, Zagreb
MUZEJ ZA UMJETNOSU I OBRT, Zagreb
MODERNA GALERIJA, Zagreb
GRAFIČKI KABINET HAZU, Zagreb
NACIONALNA I SVEUČILIŠNA BIBLIOTEKA, Zagreb
MUZEJ SUVREMENE UMJETNOSTI, Zagreb
ETNOGRAFSKI MUZEJ, Zagreb
GRADSKI MUZEJ ŠIBENIK, Šibenik
GRADSKI MUZEJ VARAŽDIN, Varaždin
GRADSKI MUZEJ VUKOVAR, Vukovar
GRADSKI MUZEJ ILOK, Ilok
ZBIRKA ZILIK, Karlovac
ZBIRKA KIM, Karlovac
ZBIRKA ŽELJEZARE SISAK, Sisak
ZBIRKA BIENNALA MALE PLASTIKE, Murska Sobota
ZBIRKA RUŽIĆ, Slavonski Brod
FUNDUS GALERIJE VLADIMIR NAZOR, Zagreb
GRADSKI MIZEJ KIKINDA, Kikinda
ZBIRKA PINCHERLE, Trst
ZBIRKA SAFRED, Trst

Mjesec X.

Katalog

ČETRI GODIŠNJA DOBA

PROLJEĆE, drvo, 105 x 88,5 cm. 2005.
LJETO, drvo, 114,5 x 103 cm, 2005.
JESEN, drvo, 106 x 94 cm, 2005.
ZIMA, drvo, 115 x 99 cm, 2005.

DVANAEST MJESECI

I, drvo, 103 x 110 cm, 2007.
II, drvo, 101 x 110 cm, 2007.
III, drvo, 107 x 110 cm, 2007.
IV, drvo, 105 x 110 cm, 2007.
V, drvo, 118 x 110 cm, 2007.
VI, drvo, 125 x 81 cm, 2007.
VII, drvo, 130 x 98 cm, 2008.
VIII, drvo, 151 x 123 cm, 2008.
IX, drvo, 125 x 125 cm, 2008.
X, drvo, 155 x 125 cm, 2008.
XI, drvo, 155 x 125 cm, 2008.
XII, drvo, 125 x 125 cm, 2008.

PTICA SUNCE, bronca, 24 x 30,5 x 6,5 cm, 1998.
PTICA MIJESEC, aluminij, 24 x 30,5 x 6,5 cm, 1998.
BAŠTINA I, drvo, 35 x 35 x 8 cm, 2002.
BAŠTINA II, drvo, 35 x 35 x 9 cm, 2002.
MALA GODINA, drvo, 31 x 31 x 31 cm, 2002.
GODINA, drvo, 150 x 150 x 150 cm, 2009.
ZAPIS, reljef na zidu, 150 x 300 cm, 2009.

DNEVNIČKI ZAPISI

1 – 50, crteži i grafike, papir, 21 x 29 cm

Ptica Mjesec

Impresum

Nakladnik
Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti
Gliptoteka

Za nakladnika
akademik Slavko Cvetnić

Glavni urednik
akademik Ivan Kožarić

Urednica
Ariana Kralj, upraviteljica

Predgovor
Vesna Mažuran Subotić

Biografija i popis izložaba
Dora Kovačević

Likovna postava izlozbe
Dora Kovačević

Fotografija
Goran Vranić
Dora Kovačević

Lektor
Žarko Anić Antić

Grafičko oblikovanje kataloga, pozivnice, plakata
Lokas Design

Administracija izložbe
Milena Rumiha Kanižaj

Tehnička postava izložbe
Tehnička služba Gliptoteke HAZU

Tisak
Intergrafika

Naklada
400 komada

Gliptoteka HAZU / Galerija I. /
siječanj-veljača 2009.

Financijska potpora
Ministarstvo kulture Republike Hrvatske
Gradski ured za obrazovanje, kulturu i šport grada Zagreba

ISBN 978-953-154-849-6

Naslovnica prvih 100 kataloga originalni je rad Dore Kovačević.

Hrvatska akademija
znanosti i umjetnosti
GLIPTOTEKA

ISBN 978-953-154-849-6